

Волошина Владлена Костянтинівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри кримінального процесу,

кандидат юридичних наук, доцент

Немчинов Євген Сергійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри кримінального процесу,

прокурор Павлоградської місцевої прокуратури

Дніпропетровської області, юрист 2 класу

ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ – ТАК ЧИ НІ?

Повідомлення про підозру є важливою процедурою на стадії досудового розслідування. Норми Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України [1] у редакції 2012 року не передбачали можливості оскарження повідомлення про підозру.

Питання щодо можливості оскарження повідомлення про підозру активно дискутувалася, зокрема у працях О. Доценко [2], М. Макарова [3], О. Татарова [4, 5].

З метою нормативного врегулювання процесуальних механізмів, які мають забезпечити ефективний, справедливий, неупереджений та своєчасний захист прав і свобод особи в суді, був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [6] (далі – Закон № 2147-VIII), яким, з поміж іншого, внесені зміни в КПК України.

Однією з новел, внесених вищевказаним Законом в КПК України, стала можливість оскарження повідомлення про підозру.

Так, відповідно до пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України на досудовому провадженні може бути оскаржене повідомлення слідчого, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом - підозрюваним, його захисником чи законним представником.

При цьому, згідно п. 4 § 2 «Прикінцеві положення» Закону № 2147-VIII підпункти 11-27, 45 пункту 7 § 1 цього розділу вводяться в дію через три місяці після набрання чинності цим Законом, не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.

Набрання чинності щодо внесення змін у статтю 303 КПК України відбулось 16 березня 2018 року.

Відтак, оскаржити повідомлення слідчого, прокурора про підозру можна тільки у справах, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань, починаючи з 16 березня 2018 року.

Мета запропонованої роботи – розроблення пропозицій щодо вдосконалення КПК України, щодо можливості оскарження повідомлення про підозру.

Конституційний Суд України у своєму Рішенні у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов

слідчого і прокурора) № 3-рп/2003 від 30 січня 2003 року зазначив наступне: « перевірка судом на стадії досудового слідства постанови про притягнення як обвинуваченого, враховуючи її зміст, фактично означатиме перевірку достатності зібраних у справі доказів ще до закінчення досудового слідства і передрішення питання щодо винуватості особи у вчиненні злочину ще до розгляду кримінальної справи по суті. Проте згідно з конституційним принципом презумпції невинуватості особа вважається невинуватою у вчиненні злочину, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду (частина перша статті 62 Конституції України). Таким чином, розглядаючи на стадії досудового слідства скарги на постанови слідчого і прокурора про притягнення як обвинуваченого, суд замість здійснення судового контролю досудового слідства виконуватиме функцію судового розгляду кримінальної справи по суті всупереч порядку, визначеному Кримінально-процесуальним кодексом України на засадах, встановлених Конституцією України (статті 59, 61, частини перша, друга, третя статті 62, стаття 63, частина перша статті 64, пункт 1 статті 121, статті 124, 129). На підставі викладеного Конституційний Суд України дійшов висновку, що положення частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України, згідно з якими скарги на постанови слідчого, прокурора про притягнення як обвинуваченого розглядаються судом першої інстанції при попередньому розгляді справи або при розгляді її по суті, відповідають Конституції України (є конституційними).» [7]

Водночас, моніторингом Єдиного державного реєстру судових рішень встановлено, що слідчими суддями до внесення змін у ст. 303 КПК України щодо можливості оскарження повідомлення про підозру, постановлювались ухвали про скасування повідомлення про підозру.

Зокрема, ухвалою слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 10 лютого 2017 року скасовано рішення слідчого щодо вручення підозри від 12.12.2016 у кримінальному провадженні № 42016000000000313 за ч. 2 ст. 27, ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 197-1, ч. 2 ст. 27, ч. 2 ст. 28, ч. 3 ст. 197-1, ч. 2 ст. 27, ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364-1 КК України. Зобов'язано компетентну посадову особу Генеральної прокуратури України у кримінальному провадженні № 42016000000000313 вчинити дії щодо виключення з Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей у кримінальному провадженні № 42016000000000313 про дату та час повідомлення про підозру особи у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 27, ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 197-1, ч. 2 ст. 27, ч. 2 ст. 28, ч. 3 ст. 197-1, ч. 2 ст. 27, ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364-1 КК України [8].

Подібні рішення були прийняті слідчими суддями Печерського районного суду м. Києва [9], Рівненського міського суду Рівненської області [10], Куп'янського міськрайонного суду Харківської області [11].

Як правило, підставами для прийняття слідчими суддями таких рішень стало порушення слідчим і прокурором вимог КПК України, визначених у статтях 277-278, зокрема, відсутність у повідомленні про підозру підпису прокурора, відсутність у повідомленні про підозру відомостей про права підозрюваного.

Ураховуючи вищезазначене, на нашу думку, у випадку порушення слідчим, прокурором вимог, передбачених статтями 277-279 КПК України, зволікання щодо оскарження повідомлення про підозру у виді одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку та двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, є неприпустимим і матиме негативні наслідки щодо забезпечення захисту прав людини.

Підсумовуючи вищенаведене, на нашу думку, повідомлення про підозру може бути оскаржене тільки з підстав недотримання слідчим, прокурором вимог, передбачених статтями 277-279 КПК України.

З огляду на наведене пропонуємо п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК України викласти у такій редакції: «повідомлення слідчого, прокурора про підозру виключно у разі недотримання слідчим, прокурором вимог, передбачених статтями 277-279 цього Кодексу, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду із обвинувальним актом - підозрюваним, його захисником чи законним представником».

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Голос України. – 2012. – № 90-91. – 19 травня 2012 року.
2. Доценко О. М. Оскарження письмових повідомлень про підозру: проблемні питання та перспектива / О. М. Доценко // Вісник прокуратури. – 2018. – № 2. – С. 50-53.
3. Макаров М. А. Межі оскарження слідчому судді рішень, дій чи бездіяльності слідчого та прокурора / М. А. Макаров // Юридична наука. – 2015. – № 6. – С. 138-143.
4. Татаров О. Ю. Проблеми повідомлення про підозру та шляхи їх вирішення / О. Ю. Татаров // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2014. – № 4. – С. 179-186.
5. Татаров О. Ю. Повідомлення про підозру: проблеми кримінальної процесуальної регламентації / О. Ю. Татаров, Д. М. Мірковець // Митна справа. – 2015. – № 1(97), ч. 2, кн. 2. – С. 265-271.

6. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 2147-VIII від 03.10.17 р. // Голос України. – 2017. – № 221-222. – 28 листопада 2017 року.

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-03>.

8. Ухвала слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 10 лютого 2017 р. (провадження № 42016000000000313) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64769361>.

9. Ухвала слідчого судді Печерського районного суду м. Києва від 31 березня 2016 р. (провадження № 420140000000001684) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56897303>.

10. Ухвала слідчого судді Рівненського міського суду Рівненської області від 11 січня 2016 р. (провадження № 22015000000000108) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/55139205>.

11. Ухвала слідчого судді Куп`янського міськрайонного суду Харківської області від 27 жовтня 2017 р. (провадження № 12017220370002271) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69846325>.